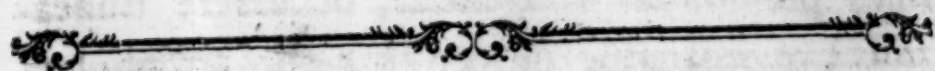

22

DISSERTATIO MEDICA
INAUGURALIS

DE

PLEURITIDE VERA.

DISSERTATIO MEDICA IN AUGURALS

DE

PLEURITIDE VERA.

QUAM

ANNUNTE SUMMO NUMINE

ARCHIBALD DAVISON, S.T.P.

ET COLLEGIUM A. G. BRISTOLIS

PRO GRADU DOCTORATUS

UNIVERSITATIS GLASGOWENSIS

IN COMITIBUS

SAMUEL WILSON

REGIAE MEDICAE SOCIETATIS

PHYSICAE SOCIETATIS

AD HOC SPECIEM

AD HOC SPECIEM

AD HOC SPECIEM

AD HOC SPECIEM

AD HOC SPECIEM

AD HOC SPECIEM

AD HOC SPECIEM

AD HOC SPECIEM

AD HOC SPECIEM

AD HOC SPECIEM

AD HOC SPECIEM

AD HOC SPECIEM

AD HOC SPECIEM

AD HOC SPECIEM

AD HOC SPECIEM

AD HOC SPECIEM

DISSERTATIO MEDICA INAUGURALIS
DE
PLEURITIDE VERA.

QUAM,
ANNUENTE SUMMO NUMINE,

Auctoritate Dignissimi Vice-Cancellarii,

ARCHIBALDI DAVIDSON, S.S.T. P.P.

ET COLLEGII GLASG. PRAEFECTI;

NEC NON

*Amplissimi SENATUS ACADEMICI Consensu;
Et Nobilissimae FACULTATIS MEDICAE Decreto;*

PRO GRADU DOCTORATUS,

SUMMISQUE IN MEDICINA HONORIBUS ET PRIVILEGIIS
RITE AC LEGITIME CONSEQUENDIS;

IN COMITIIS
UNIVERSITATIS GLASGUENSIS,

Eruditorum examini subjicit

SAMUEL WILSON,
MERIDIONALIS CAROLINENSIS.

SOCIETATIS REGIAE MEDICAE SOCIUS,

NEC NON

SOCIETATIS PHYSICAE EDINENSIS PRAESES ANNUUS.

Aggrediar, non tam perficiendi spe, quam experiendi voluntate.

CIC. ORAT. AD BRUT.

AD DIEM XXIX. MAII, HORA PRIMA P. M. LOCO SOLITO.

GLASGUA E:

IN AEDIBUS ACADEMICIS,
EXCUDEBAT ANDREAS FOULIS,
ACADEMIAE TYPOGRAPHUS.

M.DCC.LXXXVI.

ALRO EXCELLENTISSIMO

JOANNI SIMPSON

ARMIGERO

MERCATOR LONDINENSIS

ORAMUS

EX QUO BRITANNIAM INVENIT

CONSTANTER CUMQUE

INTERMITTIT ET SINGULARI

ITEM

VINO ORNATISSIMO

ALEXANDRO BARON M.D.

QUI MEDICINAM

ABUD INCOLAS CAROLIPOLIS

IN CAROLINA AUSTRALE

NUMMIS CUM LAUDE SUA

GENESESQUE HUMANI COMMODO FACIT

PROPTER HUMANITATEM

QUAE

ASSISTIT ET PROSPERIT

INFINITUM

72-11056
VIRO EXCELLENTISSIMO

JOANNI SIMPSON,

ARMIGERO,

MERCATORI LONDINENSI,

OB AMICITIAM QUAM IN SESE,

EX QUO BRITANNIAM INVISERIT,

CONSTANTER DEMONSTRAVIT,

INTEMERATAM ET SINGULAREM;

ITEM

VIRO ORNATISSIMO

ALEXANDRO BARON, M. D.

QUI MEDICINAM

APUD INCOLAS CAROLIPOLIS

IN CAROLINA AUSTRALI

SUMMA CUM LAUDE SUA,

GENERISQUE HUMANI COMMODO FACIT;

PROPTER HUMANITATEM,

QUA SESE SUOSQUE

ASSIDUE FUIT PROSECUTUS,

INSIGNEM;

REC NON

ATTINI SUO SPECTABILII

JOANNI WILSON

ARMIGERO

DE WOODSIDE

IN COMITATU LANARSHENSI

QUI NUNC EST IN LINEA SUCCESSIONIS OMNIBUS

DEMIQUE

PATRI SUO OPTIMO

ROBERTO WILSON

ARMIGERO

CAROLINOLIBUS DICTA EXERCENTI

QUI OMNIA QUANTUM AD SE ATTINET

QUAE A PIS PARENTIBUS POTUERUNT EXPECTARI

PROMPTUS CONSTATANS

MANUS A SUO PRAESTANTIA

HANC DISCRETIONEM ANATHEMATICA

USQUE TANTUM CONSERVATA

AUCTOR

NEC NON

AFFINI SUO SPECTABILI

JOANNI WILSON,

ARMIGERO,

DE WOODSIDE

IN COMITATU LANARKENSI,

QUI NULLUM AMICI IN SEMET OFFICIUM UNQUAM OMISIT;

DENIQUE

PATRI SUO OPTIMO

ROBERTO WILSON,

ARTEM APOLLINEAM

CAROLIPOLI SUPRA DICTA EXERCENTI,

QUI OMNIA QUANTUM AD SE ATTINET,

QUAE A PIO PARENTE POTUERINT EXPECTARI,

PROMPTUS CONSTANSQUE

NUNQUAM NON PRAESTITIT;

HANC DISSERTATIONEM INAUGURALEM EA,

QUA PAR EST, OBSERVANTIA

D. D. C. Q.

AUCTOR.

DISSERTATIO MEDICA

IN AUGURALIS

W. Mitchell

with best wishes

from his sincere & affectionate friend

The Author

INTER morbos quibus mortales miserandi
sunt opportuni numeratos principem locum
semper pleuritidis obtinuit, et multam attentionis
medicorum in se, non sine causa gravissimam, con-
vertit. Cum frequenter invadat, et viri homi-
num ingentem vim in idoneam medendi viam pro-
cedant, crudeliter subitopae rapit, de ea totius
quam de quilibet alia materia, paucula hoc tem-
pore exarare deceat.

Si communis totius dissertationum principes
modi academici ordinis ratio de pleuritide
morbis primo in hunc modum tractantur. Hinc per
dem definitiones et hinc aetiology factum erit
tac. Sauvagesiana hanc de re repudians est.

DISSERTATIO MEDICA
INAUGURALIS

DE

PLEURITIDE VERA.

INTER morbos, quibus mortales miserandi
sint opportuni, numerosos, principem locum
semper pleuritis obtinuit, et multum attentionis
medicorum in sese, non sine causa gravissima, con-
vertit. Cum frequenter invadat, et vim homi-
num ingentem nisi in idoneam medendi viam pro-
cedatur, crudeliter subitoque rapiat; de ea potius,
quam de qualibet alia materie, paucula hoc tem-
pore exarare decrevi.

Si communis autem dissertationum hujusce-
modi academicarum ordinis ratio sit habenda,
morbus primum rite finiatur oportet. Aliae qui-
dem definitiones ab aliis nosologis fuerunt tradi-
tae. Sauvagesiana haud dubie repudianda est,

DE PLEURITIDE VERA.

quod vires pulsum arteriarum punclionemque doloris praeteriit, quae ad hunc morbum a peripneumonia fecernendum ex toto necessariae esse videntur. Nec Linnaeana recipi potest, propterea quod dolorem omnino praetermisit. Quanquam Vogeliana utraque perfectior est, omni tamen vitio non caret; etenim nec difficulter in latus cubari, nec dolorem spiritu tracto multum augeri, commemoravit. Quinetiam a Sagaro prolatae nonnulla objici possunt. Quanquam dolorem non omisit; eum tamen latere plerisque in exemplis, quod haud dubie facere debuit, non circumscripsit. Insuper, licet tussis molestae injecerit mentionem, qualis initio, qualis morbo proVectiore, cruenta unquam, an incruenta sit, lectoribus suam persagacitatem explorandum reliquit. Denique aegrotantes in latus, sine summo molestiae sensu, decumbere non posse memoriae non prodidit. His omnibus igitur, utpote quae plane sint imperfectae, expulsis, sine ulla omnino dubitatione Culleni celeberrimi propriam, quae naturam morbi et decursum multo accuratius depingit, recipimus.

“Pneumonia (*Pleuritis*), pulsu duro; dolore,
 “plerumque lateris, pungente, sub inspiratione
 “praesertim aucto; decubitu in latus molesto;
 “tussi dolentissima, initio sicca postea humida,
 “saepe cruenta,” designata *.

HISTORIA MORBI.

Hic morbus autem quamlibet regionem infestare, et quolibet anni tempore semet ostendere potest. Observationes vero accuratissimae cum frequentius in plagis, quae ad septentriones, quam in iis, quae ad austrum vergunt, apparere testantur. Hyeme, sed potissimum vere †, invadit, et ex hoc tempore ad aestatem ineuntem eandemve aliquando adultam usque epidemice grassari consuevit. Adulti et aetate florentes, robusti sanguineoque temperamento praediti ei magis, quam alii, obijciuntur. Sexui virili ‡, quam foemineo, inimicius est.

* Vide Culleni Synop. Nosolog. edit. quar. Edin. 1785.

† Vide Remberti Dodonaei, p. 337. Ratty on the weather, p. 315.

‡ Vide Triller de pleuritide, aph. xii. p. 2.

DE PLEURITIDE VERA.

A sensu frigoris et horrore plerumque, a nausea materiaeque biliosae vomitione nonnunquam incipit; quae brevi excipiunt reliqua pyrexiae signa, ut magnus calor, sitis et inquietudo, capitis dolor, rubor faciei et appetentia cibi amissa. Si vero fides erudito Boerhaavio sit habenda, desiderium * cibi adauctum primum signum est, quod morbum appropinquare testatur. Citius seriusve aegrotus dolore lateris, plerumque dextri, violento et pungente corripitur, qui quidem remittit, sed, dum spiritus trahitur, acutissime sentitur. Hic non unum tenet locum, sed scapulam claviculamve, inde sternum, et non raro spinam dorsi versus patet. Tussis aegrotum plerumque vexat, quae nonnunquam sicca est, sed plerumque humida. Rebus ita se habentibus, sputum parcum est, et, quod excreatur, id speciem mucii prae se fert, sanguine leviter tinctum. Morbo progrediente, signa febrilia graviora evadunt; et dolor nunc adeo acutus est, ut aeger thoracem tantum, quantum ad respirationem liberam reddendam sufficit, nequeat dilatare. Dorso alterutrive late-

* Aph. p. 207.

ri, potissimum laboranti, vix potest incumbere, et in positura aliqua ex parte erecta tantum semet levare sentit. Ab initiis usque pulsus arteriarum frequentes, celeres, pleni durique sunt, in modum funiculi vibrantes*. Alvus modo dura, modo soluta. Urina parca et pellucida est, et colorem subrubrum habet. Aegroto nunc summa anxietate laboranti animus humilis demissusque evadit. Insomniis horrendis perturbatur somnus, et delirium accedit, quod aliquando tam ferox est, ut multa vis ad aegrotum in lecto continendum sit necessaria. Facies rubescit, et vasa tunicae oculi albugineae sanguifera admodum turgida fiunt. Spiritus difficilis multum increfcit, et aeger tussire non sustinet. Hisce signis substantibus, dolor vel subito remittit, vel ad latus hactenus non affectum transfertur. Ictus arteriarum hoc tempore intermittunt. Corpus interea sudoribus frigidis et glutinosis humectatur, et convulsionēs vitae aegroti miserandi finem brevi faciunt. Cum morbus hoc modo finitur, aegrum quarto die plerumque rapit, ut e scriptis celebris Cleghornii clare

* Huxham's essay on fevers, p. 245.

manifesteque constat. Idem tamen eventus quolibet alio a tertio ad septimum usque incidere potest. Licet vero decursum tempore tam brevi possit absolvere; aegrotum tamen, postquam spatium multo longius habuit, nonnunquam extinguit. Si abscessus, exempli gratia, in pleura oriatur, pus effundi, et empyema constituere potest, quod exemplum fragilitatis humanae nimis evidens manifestumque praebet. Aegrotus quanto in periculo versetur, ex toto ignarus spe citae salutis fallace lactatur; haec vero in spatium temporis brevissimum tantum affulget, mors enim vota anxia insperato rapideque frustratur, mors ultima linea rerum. Si morbus, contra, ad sanitatem vergere incipiat, signa longe diversa sese in conspectum dare consuerunt. Tussis minus urget, et sputum, primos per morbi dies praesertim, liberum est et copiosum. Quod excreatur, id colore album, fuscum flavumve est, et non parum sanguine tinctum. Hoc dolorem et spiritum difficilem nonnihil levat. Univerfa corporis superficies est humida, et cutis mollis. Pulsus artierum sunt magis regulares minusque frequentes.

Alvus naturalis. Urina majore quantitate excernitur, et excreta sedimentum copiosum pulverisque lateritii simile deponit. Calor, sitis, et alia signa febrilia pro rata ratione leviora sunt. In causa quoque, cur exitus morbi faustus et auspiciatus fuerit, sequentia fuerunt, diarrhoea biliosa*, menstrua vel haemorrhoids profusa†, epistaxis‡, variarum corporis partium abscessus, erysipelas in cruribus die secundo tertiove subortum.

DIAGNOSIS.

Pleuritidem veram autem, ut ab auctoribus describitur, referunt, peripneumonia vera, pleuritis spuria, hepatitis, gastritis, splenitis, carditis, affectus canalis alimentarii spasmodici, et dolores denique a vermibus in intestinis delitescantibus proficiscentes. De his autem singulatim fusiuseque ut differamus proximum est.

* Aphor. Boerhaavii, p. 208. Observat. Nicolai Tulpii, p. 104.

† Triller de pleuritide, aphor. xxxv. p. 5.

‡ Cleghorn's diseases of Minorca, p. 273.

8 DE PLEURITIDE VERA.

Quaquam pleuritis vera et peripneumonia ab iisdem fere causis excitantibus oriuntur, et quaquam ratio medendi similis utrique convenit; signa tamen etiam levissime considerata, unum morbum ab altero rite secernere, perquam necessarium esse abunde monstrabunt. Ita in pleuritide dolor punctiōnem evidentem habet, et inter spiritum ducendum acutissime sentitur. In peripneumonia, contra, obtusus est, sensui ponderis magnaeque anxietatis adjunctus. In illa pulsus arteriarum sunt celeres et duri, in hac pleni et molles. In illa aegrotus in latus affectum cubare nequit, in hac in alterutrum aequae facile decumbere potest.

Non paucis a morbo, quem exequimur, discrepat pleuritis spuria. Pro specie rheumatismi habenda est *, et musculos intercostales tenet. Tumor ruborque in partibus externis plane nonnunquam apparent. Spiritus parum afficitur. Tussis semper est sicca, et dolor, si pressurae externae pars laborans objiciatur, acutissime percipitur.

* Cull. G. M. G. xxii. Synon.

Si hepatitis subfit, vultus plerumque pallescit *, dolor obtusus est et in dextro hypochondrio sedet, ubi tensionis non parum sentitur. Haec omnia autem signa, si partes pressura externa afficiantur, ingravescent. In latus, quod laborat, summa cum facilitate potest cubari. Aegrum quoque infestant tussis sicca, vomitio, singultus.

Pleuritis et splenitis a se invicem, primo etiam intuitu, possunt distingui. Namque in hac dolor tumorque hypochondrium finistrum tenent, cui calor quoque subest. Quinetiam signa per externam pressuram multum augmentur, et signa pleuritidis propria absunt. Nihil similitudinis igitur inter duos morbos intercedit.

Gastritidem a morbo, de quo agitur, clare dignoscunt, ardor ventriculi, vomitio et anxietas, pulsus debilis et singultus.

Carditidem a pleuritide satis aperte manifesteque secernunt, dolor in latere thoracis sinistro profunde situs, pulsus arteriarum intermittentes, cordis palpitatio, magna anxietas et syncope.

* Rember. Dodon. p. 337.

Affectus spasmodici hypochondriacis et hysteriam comprehendunt. In his dolores lateris borborygmis, sed nullis signis febrilibus, stipantur. Hanc ob causam discrimen has inter et pleuritidem nulla obscuritate involutum est.

Vermes, qui domicilium sibi in intestinis constituerunt, dolorem lateris, pleuritico non dissimilem, ut neminem potest latere, nonnunquam excitarunt. Omnia vero signa, quae eos subesse demonstrare fuerunt existimata, fallacissima esse reperta sunt; et igitur eos in canali alimentario delitescere nunquam pro certo debemus affirmare, nisi pars eorum expulsa rem ita sese habere satis superque probavit. Cum hoc autem, ut duce et rectore, in medicina facienda non semper uti opis sit nostrae, hoc tantum notare sufficiat, hisce animalibus nocivis obnoxios habitum corporis debilem plerumque habere, et cruditate et inflatione graviter vexari, quae signa a natura pleuritidis ex toto sunt aliena, et in iis, qui ad quamlibet inflammationem sunt proclives, raro aut nunquam semet ostendunt.

CAUSAE REMOTAE.

Hae autem in seminia noxaeque apte fuerunt
divisae.

SEMINIA.

Omnes autem causas, quae mortales ad hunc
morbum proclives efficere possint, recensere hu-
jusce opusculi limites longe excederet. Igitur
maxime insignes tantum percurrere sufficiat. His
annumerari possunt omnia, quae proclivitatem ad
plenitudinem dare valent. Hujusmodi sunt vic-
tus lautior, usus cibi animalis nimis conditi, li-
quores fermentati liberalius adhibiti; secretiones
corporis et excretiones naturales, ut perspiratio
et menstrua, imminutae vel ex toto suppressae;
evacuationes ab arte petitae, ut per setacea fonti-
culosque factae, cohibitae vel omnino exsiccatae.
Haemorrhoids suppressa idem praestabit. Mem-
brum amputatum, quod, cur circuitus sanguinis
circulo minore circumscribatur, in causa est, et
igitur plenitudinem ad spatium, uti a physiologis
appellari solet, facit, hoc in loco silentio praeteriri

non debet. Crebra sanguinis detractio, licet hoc primo intuitu paradoxon esse videatur, eundem effectum, quem supra comprehensa, edit. Inter omnes autem physiologos ex toto convenisse videtur, systematis vigorem acerta vasorum, quae sanguinem vehunt, tensione potissimum pendere. Si igitur id illis, unde hic protinus pendeat, demas, systema universum relaxetur oportet. Hoc autem circuitum sanguinis languidiorem efficiet, et egesta igitur, dum quantitas ingestorum eadem manet, imminuet. Rebus autem ita se habentibus, plenitudo non oriri non potest. Quinetiam aetas sexusque causarum, quae hunc morbum concitent, actioni magnopere favent. Ita aetate florentes et viri pleuritidi magis, quam mulieres, patent. Habitus corporis robustus, liquores spirituosi et fermentati nimis frequenter nimisque copiose adhibiti, et hoc, quod mares vicissitudinibus coeli saepius objiciuntur, morbum sexu virili potissimum circumscribunt. Mulieres, contra, praesertim loco honesto natae, praeterquam quod constitutio corporea naturaliter laxior est, magnas liquorum debilitantium, ut theae et coffeae,

quantitates forbillant, vitam sedentariam agunt, et multum temporis in conclavibus calidioribus consumunt, quod solida nimis flaccida reddit, sensilitatem systematis nervosi et irritabilitatem adauget, et igitur ut ad cohortem morborum, qui vulgo nervosi appellantur, et a natura pleuritidis ex toto alieni sunt, proclives sint plane facit.

Insuper temperamentum sanguineum, quod, uti Gregorius eruditissimus in *Conspectu Medicinae Theoreticae* suo testatur, “ prae aliis, sanguinis
“ nimiae abundantiae et vehementi motui, febri-
“ bus, morbisque inflammationem habentibus,
“ &c. imprimis obnoxium est*,” eos, in quibus notae status corporis hujuscemodi semet evidenter ostendunt, ad pleuritidem pronos non efficere non potest. Namque compage corporis et structura mollioribus semper stipatur, quae nimium sanguinem in universo systemate ejusdemve parte congeri et accumulari facillime patiuntur.

Qui plagas frigidiores incolunt, ii huic morbo frequentius, quam alii, objiciuntur. Hoc autem a vi frigoris tonica forsitan proficiscitur, quae ex-

* *Conspect. Medicin. Theoret. parag. 916.*

creta diminuit, et tensionem solidis auget. Ita diathesis phlogistica progeneratur, quae omnibus morbis inflammationem habentibus amicissima est. Cum coelum e calido frigidum vere admodum frequenter evadat, huic ortus morbi creberimus, non humoribus per calorem frigus hyemale excipientem rarefactis, ut quidam ingeniosi doctique medici contenderunt, jure optimo tribuendus. Hoc autem probandi causa, primum, utrum calor externus auctus necne ad calorem corporis humani augendum multum conferre queat, ambigi potest. Et, si hoc concedatur, perspicuum tamen et manifestum est, cum in solida et fluida aequè potenter agere oportere, et, quo magis haec fuerint expansa, eo magis illa relaxatum iri. Nullus igitur morbus excitaretur.

Qui variola rubeolave laborant, ii non raro in hunc morbum incidunt, quod plerumque a ratione medendi minus idonea adhibita, unde oritur diathesis inflammatoria, proficiscitur. Denique quilibet pleurae affectus organicus *, vel eadem praeter naturam pulmonibus adhaerens seminium

* Aphor. Boerhaav. p. 206.

huic morbo constituere potest. Iis, quae proclivitatem ad hunc morbum dant, consideratis, proximum est ut noxas exequamur.

NOXAE.

Ex his multae a medicis scriptoribus fuerunt enumeratae. Prima autem, quae attentionem meretur, est frigus. Hoc potissimum corpori injuriae est, si ante magno calori fuerit objectum, vel exercitatione acriore magnopere calefactum. Si frigus autem vel toti corporis ita affecti superficiei externae, vel parti internae, eum, exempli gratia, aqua frigida vel aliquid simile * copiose potatur, applicetur, constrictio vasis infertur, et cursus humorum insolitus vel ad alias systematis partes, vel ad ipsum constrictionis, quae stimulo esse, et igitur hoc facere potest, locum fit. Hinc satis constat, inflammationem, si ullus pleurae affectus, uti supra comprehensum fuit, organicus adsit, esse orituram. Quinetiam, sanguine inaequaliter distributo, congestio incidit, quae tanto

* Diemerbroek Anat. lib. II. cap. xiii. p. 399.

stimulo est, ut inflammatio omnesque ejus sequelae oriantur.

Causis excitantibus annumerata fuerunt ab auctoribus lochia subito suppressa, menstrua non amplius provenientia, haemorrhoids exsiccata, quaelibet eruptio cutanea retropulsa. Quamlibet evacuationem neglectui habitam quam sanitati systematis necessariam consuetudo pristina et inveterata reddidit, morbum esse moturam nemo, me iudice, negare temerarius audebit. Postremo, liquores, qui vim inebriantem habent, nimis liberaliter repoti, et affectus animi excitantes, praesertim ira, utpote qui impetum circuitus sanguinei evidenter adaugeant, ad omnes morbos, qui inflammationem habent, concitandos, ut experientia quotidiana plane docet, non parum conferre solent.

CAUSA PROXIMA.

In alias super hac sententias concesserunt alii medici. Eruditus et celebris Boerhaavius nonnullis in exemplis, ut in ophthalmia, causam in-

inflammationis in errore loci, vel sanguine rubro e
 vasis, quae eum naturaliter vehunt, in vasa, quae,
 sanitate substante, humores serosos tantum con-
 tinent, propulso posuit. Hinc vero morbus vix
 proficisci posse videtur; namque motus sanguinis
 in vasculis extremis, uti Cullenus celeberrimus in
Primis suis Lineis notavit, adeo debilis et tar-
 dus est, ut facile possit retropelli, vel motum re-
 trogradum subire. Igitur si particula sanguinis
 arteriam ingrediatur, cujus ramuli eandem per se
 transire non patiuntur, retro movebitur, donec
 aliam sui satis capacem offendat et per eam tran-
 seat. Aliis in exemplis inflammationem a lentore
 sanguinis proficisci memoriae prodidit idem auc-
 tor. Si vero hic unquam incidere, non inflam-
 mationem moveret, sed, quod multo pejus est,
 pro certo finem vitae brevi faceret. Igitur vix
 ambigi potest, quin natura, quae sanitati huma-
 nae semper provida et attenta consulit, vitium
 hujuscemodi, quod vitae tam inimicum foret, in
 omnibus fere exemplis cavendum curet. Insu-
 per experimenta, in quibus summa fiducia collo-
 cari potest, sanguinem, inflammatione substante,

solito tenuiorem, et igitur ab omni lentore alienum esse demonstrant. His igitur opinionibus repudiatis, aliam causam morbi proximam quaeramus oportet. Cullenus quidem omnesque ejus aemuli spasmus vasorum extremorum, ut causam proximam, recipiunt. Omnia vero signa, inflammationis propria, congestionem sanguinis in parte laborante adesse evidenter testantur. Hanc igitur, unde unde nascatur, pro causa proxima habendam putamus, cum, hac increcente, omnia signa increcant, cumque, hac decrecente, et decedente, pro rata ratione decrecant tandemque ex toto decedant. Spasmus quidem huic, gravioribus in exemplis, sed ut aliquid auxiliare tantum, adjunctum esse non diffitemur. Rem autem ita se habere testari videntur siccitas cutis, quae, morbo graviter urgente, constanter adest, et ipsa curatio, quae antispasmodicis, velut sanguinis detractio, epispasticis, et similibus, non parva ex parte absolvitur.

Quantum ad sedem morbi attinet, alii eum in pleura, alii in pulmonibus collocarunt. Morbum autem in pleura incipere, quanquam inter decur-

sum semet in superficiem pulmonis diffundere potest, cum eadem membrana et costas succingat et tunicam exteriorem pulmonibus suppeditet, et signa, quae in morbo oriuntur, et cadaverum incisiones demonstrant. Omnem super hac re dubitationem sustulerunt, a Prospero Martiano *, Lieutaudio †, Diemerbrockio ‡, Hasenorrhio ||, aliisque accurate et fideliter observata.

RATIO SIGNORUM.

Non omnia signa, quae in historia morbi recensentur, quod facere longius foret, sed ea tantum, quae in definitione comprehenduntur, exponenda suscipiemus.

1. *Pulsus arteriarum duri.* Cum inflammatio partem mollem et laxam, qualis est pars pulmonum parenchymatosa, tenet, vasa sanguifera viribus congestionis distendentibus multo facilius, et

* Comment. in Hippoc. lib. de loc. in homine.

† Hist. Anatom. Med. vol. II. § 82.

‡ Anatom. lib. II. cap. xiii.

|| Hist. Anatom. Med. vol. II. p. 84, 85.

multo cum minore irritatione, cedunt, et igitur ictus arteriarum pro ratione quoque molliores sunt. Si inflammatio in peripneumonia, exempli gratia, partes pulmonum internas et laxas invadat, pulsus arteriarum non duri, sed molles sunt. Si, contra, vero morbus in parte pleurae dura et non facile potestati distendenti cedente, quae pulmonibus circumdatur, fedeat, arteriae valide micant pulsusque duros habent. In pleuritide autem, ubi inflammatio pleuram, quae costas fuc-
cingit, cujus arteriae causae distendenti aegerrime parent, et non sine summa irritatione, quae in systema universum brevi diffunditur, possunt praeter naturam dilatari, duram firmamque occupavit, totum systema sanguiferum admodum irritetur, et pulsus duri sint oportet.

2. *Dolor, plerumque lateris, pungens, sub inspiratione praesertim auctus.* Inflammationem pleuram costalem in pleuritide plerumque tenere supra comprehendimus. Igitur dolor, qui a distensione vasorum, quae nervulis suis copiose sunt instructa, et igitur sensum, praesertim inflammatione substante, acutum habent, nimia oritur, in

latere sentiatur necesse est. Vasa autem per impetum sanguinis insolitum et morbidum ad se factum distensa aegrotantem sensu punctiois, qui omni membranae durae inflammationi communis est, facillime possunt afficere. Minime mirum est dolorem per inspirationem, quae costas sursum levat et extrorsum trudit, et totum quoque systema pulmoneum distendit et irritat, augeri. Partes inflammatione laborantes, et igitur praeter consuetudinem sensiles redditae, distensionem motumque huiusmodi, sine auctu doloris evidente, tolerare non possunt.

3. *Decubitus in latus molestus.* Per latus hic intelligitur id, quod laborat. Si vero in id cubetur, pondus corporis partes inflammatas et affectas comprimet, unde sensus molestiae summus non oriri non poterit; namque partes inflammatae, et praeter naturam irritabiles redditae, tactum, uti omnes norunt, etiam levissimum, nedum pressuram graviolem, ferre non valent.

4. *Tussis dolentissima, initio sicca, postea humida, saepe cruenta.* Cum tussis universos pulmones agitet graviterque concutiat, summus dolor,

dum inflammatione laboratur, inde oriatur oportet. Tussis autem, ob rationem sequentem, initio sicca est. Spasmus, cujus notas evidentes hoc in morbo plerumque subesse supra diximus, non tantum partes corporis externas, sed internas quoque, occupat. Hic, praesertim sub initium morbi, vascula bronchiorum exhalantia constringit, parum nihilve muci excerni patitur, et igitur tussim siccam efficit. Postea vero, potissimum si morbus ad sanitatem vergat, vasa modo posita, spasmō diminuto vel ex toto sublato, relaxantur, humorem solitum excernunt, et tussim humidam facilioremque reddunt. Sub finem morbi saepe cruenta, et non sine summo aliquando aegrotantis commodo, evadit; namque, vasis exhalantibus relaxatis, pars sanguinis, qui congestionem, originem morbi et fontem, constituerat, aliqua ex finibus eorum elabitur, et excreatur. Et, cum excretio hujuscemodi congestionem imminuat, non est, cur eam pro signo salutis, et minime incerto, semper fuisse habitam mireris.

P R O G N O S I S.

Nihil magis ad famam medici et existimationem potest conferre, quam eventum morbi rite praefagire. Quo hoc fiat, habitus corporis, varietas signorum et vis, una cum spatio quod habuerunt, accurate attenteque consideratae sunt. Si morbus mulieres gravidas eoque, qui aetate proveciores sunt, invadat, non parum periculi metuendum est. Si a pulsibus arteriarum plenis durisque, magno calore, acuto dolore, spiritu difficili, tussi sicca, delirio feroce aliisque signis, quae diathesin phlogisticam violentam comitantur, incipiat, strangulatione vel gangraena finire periclitatur. Si vomitio vel diarrhoea biliosa, morbo proveciore, oriatur, non minus periculi, quam signa supra comprehensa, habebit. Ad ultima mox ventum iri testantur, pulsus arteriarum frequentes, exiles, inaequales, intermittentes, delirium ferox, convulsiones, sudores frigidi et glutinosi. Dolor ad alias partes subito translatus pro signo periculosissimo quoque habendus est.

Si vero, contra, signa inflammationis gravioris detractio sanguinis aliisque remediis antiphlogisticis levare incipiant, sputum liberum evadat, et materia extussita colore albida vel fusca sit sanguine tincta, spiritus facile trahatur, urina sedimentum pulveri lateris simile deponat, tota corporis superficies humida cutisque mollis sit, exitum morbi faustum fore promittere licet. Idem finis expectandus est, si sanguis e naribus, ano utroque, ante diem quintum, profundatur. Multi graves auctores abscessus in axillis, pone aures, et in aliis corporis partibus, e quibus pus bonum et rite concoctum fertur, ut bonum et felicem eventum promittentes, commemorarunt. Affectus crurum erysipelatosus, die secundo tertiove semet ostendens, pro signo, quod sanitatem brevi restitutum iri testatur, haberi consuevit.

R A T I O M E D E N D I.

Consilia autem medendi sunt: 1. Diathesin phlogisticam tollere. 2. Excretionem sputi promoveri. 3. Signa, quae gravissime urgent, levare.

Quantum ad primum consilium attinet, non manifestum non esse potest, cum actio systematis sanguiferi a tono vasorum potissimum, et hic rursus ab humoribus, quos comprehendunt, plane evidenterque pendeat, quantitatem horum minuire actionem illorum necessario et efficaciter compescere. Hanc ob causam sanguinis detractio hoc in morbo summi momenti est remedium. Si fructum igitur evidentissimum ab hac deduci concedas, non silentio praetereundum videtur, maxime prodesse, si per incisionem amplam subito eliciatur. Quantum sanguinis quantitatem in omni casu detrahendam spectat, nullae certae possunt tradi regulae. Quicquid agimus, id aegrotantis constitutione corporea, sexu et aetate, regendum est. Gravitas signorum quoque respicienda. Qui sanguinem ad syncopen usque emitti oportere contendunt, ii, ut doctus Triller notavit, ad sequelas huiusce rationis considerandas animum advertere debent. “ Rarius enim, “ et non nisi urgente summa necessitate, et nimia “ morbi atrocitate, audendum, ne vis vitalis in “ aegro nimium labefactetur, sputisque coquen-

“dis et egerendis, aliisque crisi-
bus salutaribus
“promovendis, impar hoc modo reddatur.”

Quod vero syncopen pro regula minime habendam esse demonstrat, est hoc, quod saepe invadere solet, antequam tres quatuorve sanguinis unciae, si ad operationem in positura erecta fuerit decursum, detractae fuerunt. Quo igitur operatio quam efficacissima sit, positura horizontalis omni alii longe anteferenda. Non pauci fuerunt opinati, sanguinem, diem post quartum, detrahi non debere, inflammationem tunc suppuratione finitam esse existimantes. Cum vero suppuratio non a spatio morbi ex toto pendeat, sed a statu effusionis potius, cumque morbus, postquam novem dies mansit, in resolutionem desinere fuerit repertus, ad missionem sanguinis cum spe successus prosperi confugi potest, quamdiu signa suppurationis absunt, et quamdiu requiri videtur. Nonnullis in exemplis, uti auctores, quibus summa fides haberi debet, tradiderunt, quinque aut sex sanguinis librae, cum comodo, fuerunt emissae.

Quaquam systema multum sanguinis, per detractionem ejus generalem, amisit; plurimum tamen commodi e topica ejusdem missione percipi potest. Hoc autem praestant hirudines vel cucurbitulae cruentae. Cum gravitas doloris ab actione vasorum partis laborantis adaucta magna ex parte pendeat, et a tensione eorundem potissimum oriatur, haec evacuatio, ob subitam quam facit relaxationem, quam maxime depostulatur. In hanc sententiam omnino concessit doctissimus et elegantissimus Celsus. "Remedium, " enim ait, est magni et recentis doloris, sanguis " missus. At, siue levior, siue vetustior casus " est, vel supervacuum, vel serum id auxilium " est, confugiendumque ad cucurbitulas est, ante " summa cute incisa." Quinetiam Cleghornius ingeniosus memoriae prodit, nihil tam multum levaminis, quam sacrificatorem et cucurbitulas cruentas, afferre solere, et in exemplis numerosissimis, in quibus ad ea confugerit, vel morbum ex toto depulisse, vel eum insigniter levasse. Quam idoneum hocce remedium sit, haec supra posita abunde demonstrant.

His de sanguinis detractioe praefatis, paucula de regimine antiphlogistico notare conveniet. Per hoc autem intelligitur omnia irritamenta, quae corpori vulgo applicantur, cavere aut compefcere. Quod attentionem primum meretur, id est calor externus, qui, five a foco conclavis nimio, five a multis et onerosioribus stragulis, proficifcatur, caute diligenterque vitandus est. Thermoperies aëria gradum thermometri Fahrenheiteanipsexagesimum adaequare, non excedere, debet. Positura horizontalis, utpote quae pauciffimorum muscutorum actionem exigat, cuilibet alii anteponenda. Si vero aegrotus e lecto exilire conetur, feroci delirio inductus, ne vi ibidem contineatur. Namque agitatio animi corporisque, quae hinc oriretur, multo plus noxae fecum adduceret, quam summam ei libertatem permittere. Ne loquatur aegrotus, quoniam hoc multum actionis muscularis requirit. Ex toto, si fieri potest, conticeat. Quas impressiones lux sonitus, que faciunt, eae, cum potentiffime stimulent, summa cura quoque fugiendae. Cum affectus animi, praesertim ira, incitationem systematis

nervosi potenter adaugeant, et impetum sanguinis igitur magnopere accelerent, ab iis, quantum in nobismet est, abstinendum est. Cum alimentum, quo magis ad putredinem proclive est, eo magis systema stimulet, animale cavendum est, et vegetabile in locum ejus sufficiendum est. Fructus acidi dulcesque, et decocta e farinaceis liberaliter sunt adhibenda. Potio communis sit aqua tepida, in qua panis tostus fuit humectatus et aliquamdiu mansit. Huic adjiciatur acidi vegetabilis aut mineralis aliquantum. Si vero hanc aegrotus fastidiat, ei concedenda est emulsio gummi Arabici, seminis lini infusum, vel quaelibet alia potio, quae dotes stimulantibus non habet.

Medici, non pauci, in usum epispasticorum in morbis inflammationem habentibus fuerunt inventi. Detractione sanguinis vero prius adhibita, pauca remedia dolorem et signa febrilia magis levant. In hanc medendi viam processit celebris Pringelius, qui se nullas eorum usum, sanguine prius misso, noxas excipere, sed, contra, effectus optimos ab iis adhibitis proficisci, notavit. De iis

in modum sequentem loquitur De Haen. "Se
"quotiescunque dolorem pleuriticorum ad
"phlebotomias iteratas, caeteraque auxilia im-
"morigerum, vesicante brevi fustulisse." Notari
potest, plurimum beneficii ab iis amplis et prope
partem laborantem applicatis profluere solere.
Quo stranguriae occurratur, spatio octo hora-
rum removeantur. Si haec vero invadat, nihil
ad eam depellendam accommodatius est, quam
potus aliquis mucilaginosus et diluens copiose
sumptus.

Purgantia, utpote quae humorum corpore
comprehenforum quantitatem imminuant, in pri-
mis utilia sunt, et, quandocunque sanguinis mis-
sio est necessaria, adhiberi possunt. Systema uni-
versum potenter relaxant, et stercus in intestinis
accumulatum expellunt, quod magno irritamento
foret. Huic consilio accommodantur, sal cathar-
ticum amarum, cremor tartari, manna, pulpa ta-
marindorum et cassia. Si vero purgantia ore su-
mere non necessarium sit, vicem eorum apte prae-
stare possunt enemata emollientia, in alvum, prout
necessitas postulat, quotidie immissa.

Vomitio plena, morbo recente et notis inflammationis graviter urgentibus, magno periculo non vacaret. His vero per remedia idonea sublatis, aut levatis, ventriculum per ipecacuanham tartarumve emeticum fordibus liberare non parum potest prodesse. Quinetiam calida fomenta pedibus partive laboranti applicata, cutem relaxando et tensionem igitur totius systematis minuendo, in omni morbo, qui ab humoribus inaequaliter in corpus diffusis pendet, quamplurimum juvant. Calor aquae gradum thermometri Fahrenheiteani nonagesimum octavum centesimumve excedere non debet; alioquin vim potenter stimulantem habebit, et, ut omnia signa ingravescant, faciet.

Classis medicamentorum, quae refrigerantia appellantur, propterea quod impetum systematis sanguiferi sedant, in omnibus morbis inflammationem habentibus, magnopere proficiunt. Ex his acida vitriolicum et vegetabile multum saepe juvant. Idem de haustu Riverii salino et spiritu Mindereri dici potest. E salibus mediis nullum nitro praestantius est; cum vero tussim hoc in morbo pro certo moveat, quae omnia alia signa

32 DE PLEURITIDE VERA.

ad augeret, nunquam adhiberi debet. Si corpus ad sudationem pronum esse, et signa per eam devari videantur, eam promovere debemus. Hoc optime praestabunt liquores tepidi diluentesque ab aegroto liberaliter epoti. Sin hoc votis non respondeat, ad praeparata ex antimonio, inter quae principem locum obtinet tartarum emeticum, decurramus oportet. Hoc portiunculis adhibeatur, et frequenter reiteretur, adeo ut nausea excite-
tur, quae vasa superficiei relaxando, et distributionem sanguinis regularem perspirationemque copiosam promovendo, multum commodi secum adducit, cum superficies corporea spasmodice afficitur.

Proximum autem est, ut consilium alterum consideretur. Multa huic respondere a medicis dicta fuerunt et summis laudibus elata medicamenta, qualia sunt gummi calida, balsama quibus alkali volatile inest, et scillae. Neminem vero fugere potest, haec, ob vires stimulant, fummae, morbo nondum longe profecto, noxae fore, dum subest diathesis phlogistica. Caeterum per stadia proVectiora multum commodi emolumentum

que inde potest derivari. Igitur, morbo nondum inveterato, nullum medicamentum, sputum efficacius tutiusque movit, quam tartarum emeticum dosibus, quae nauseam excitent, datum. Nihil quidem aequè medicorum votis respondit. Vapores aquae calidae et aceti per apparatus idoneum inhalare admodum utile esse potest. Demulcentia mucilaginosa vel oleosa, utpote quae membranam glottidis inungant, et igitur irritationem sedent, quae tussim moveret et ita materiam, quae alioquin stagnando mitis evasisset, rejecisset, quolibet morbi tempore adhiberi tuto possunt. Si inflammatio, ob pravam medendi rationem aliasve causas, suppuratione finiatur, et pus inde natum in cavum thoracis effundatur, multa orientur signa molesta et periculosa, qualia sunt tussis, febris hectica, et diarrhoea. Quanquam non opis esse potest medici, haec depellere; ejus tamen est ea leviora efficere, et ita multum levaminis praesentis dare, et vitam aegrotantis producere. Hinc plane manifesteque apparet, quam idoneum, immo necessarium, sit consilium postremum. Cum irritabilitas systematis viribus ex-

34 DE PLEURITIDE VERA.

haustis et debilitatis pro rata ratione constanter respondeat, tussis signum molestissimum evadet. Igitur ad usum opii liberum decurratur. Insuper cortex Peruvianus, si ventriculo possit sedere, per vim tonicam aegrotanti multum levaminis afferet. Ad calorem et sudores, qui corpus infirmant, compescendos multum accommodatur acidum vitriolicum ex aqua dilutum, et ex intervallis idoneis datum. Ob debilitatem potestatis concoctricis, alimentum ventriculo adeo diu detinebitur, ut putridum evadere, et systema stimulo potente afficere possit. Idcirco vomitio, per medicamenta lenissima excitata, adeo ut stomachus suis foribus liberetur, omnino necessaria est, et toties, quoties postulare videtur necessitas, reiteranda. Diarrhoea denique, propterea quod aegrotum vexat et debilitat, attentionem medici seriam meretur; namque si, in spatium temporis longiusculum, neglectui habeatur, mors ineluctabilis esse reperietur. Rebus ita se habentibus, sola remedia sunt opium et adstringentia, quae manu minime parca adhibenda.

Hac dissertatione ad finem jam perducta, tantum restat, ut ex Europa demigraturus omnibus Academiae celeberrimae Edinensis, ubi summa cum voluptate fructuque per biennium medicinae operam navavi, professoribus, qui non tantum me artem Hippocraticam erroribus vulgaribus liberatam fundamentisque stabilibus certisque innixam docuerunt, sed, omni tempore, omni benevolentia et urbanitate fuerunt profecuti, gratias dignas meritasque persolvam.

F I N I S .